

OBSAH

**Předmluva k českému vydání: Avarské obléhání
Konstantinopole v historickém kontextu**
(Vlastimil Drbal) ... 13

DÍL I. HISTORIE

Úvod ... 29

Historický odkaz avarského útoku
na Konstantinopol ... 29

Zrod legendy ... 32

Poslední válka antiky ... 34

1. Poslední císař starého světa ... 35

Strážcové světového pořádku ... 36

Města a provincie ... 38

Zoroastrismus a křesťanství ... 42

Panovník a duchovenstvo ... 44

Strategické zájmy a konflikty ... 47

2. Justiniánovo dědictví ... 51

Maurikiova vláda ... 56

Úspěchy na ostatních bojištích ... 58

Náboženský rozkol ... 60

Společenská krize říše ... 64

Kolos na hliněných nohách ... 68

3. **Triumfy střídá pád ... 73**
 - Armáda si žádá své ... 74
 - První úsporná opatření ... 78
 - V ústrety krvavému převratu ... 82
 - Zavraždění císařské rodiny ... 84

4. **Vládce tvrdé ruky ... 87**
 - Krvavý drak tyranie ... 88
 - Soudobé reakce na převrat ... 90
 - Tendenční soudy pozdějších generací ... 91
 - Fokas a dunajská hranice říše ... 94

5. **Pomsta perského šáha ... 100**
 - Přípravy na válku ... 101
 - Vzpouza východní armády ... 105
 - Nová perská ofenziva ... 108
 - Vzpouza v Kartágu ... 114

6. **Od porážky k porážce ... 118**
 - Násilí střídá násilí ... 120
 - Neklidný Východ ... 123
 - Mír s Avary a Langobardy ... 125
 - Vstříc dalším neúspěchům ... 126
 - Ztráta Svaté země ... 129
 - Reakce na pád Jeruzaléma ... 136

7. **Říše na pokraji zániku ... 139**
 - Pokorní prosebníci o mír ... 143
 - Krach říšské politiky na Balkáně ... 146
 - Avarská ofenziva ... 152
 - Ztráta ekonomického srdce říše ... 154

8. **Herakleius vabank ... 157**
 - Mobilizace všech dostupných zdrojů říše ... 159
 - Situace v armádě ... 163
 - I protivník má problémy ... 165

- Císařova strategie ... 167
 Ofenziva proti Persii ... 170
- 9. Kaganův nediplomatický úskok ... 173**
 Avarská „zrada“ ... 175
 Dozvuky diplomatického incidentu ... 181
 Sámovo povstání ... 183
- 10. Na život a na smrt ... 186**
 Pomsta za zkázu Jeruzaléma ... 187
 Hledání spojenců ... 194
 V sevřetí tří armád ... 198
- 11. Úder proti královně měst ... 205**
 Rozhodující úder Peršanů ... 206
 Kořistnický nájezd, nebo hra velmocí? ... 207
 Svědectví soudobých pramenů ... 209
 Názory pozdějších kronikářů ... 212
 Několik úvah na závěr ... 213
- 12. Avarské vojsko ... 215**
 Struktura avarského vojska ... 217
 Slované ... 219
 Bulhaři a Gepidové ... 222
 Velikost avarského vojska ... 223
 Zbraně proti městu ... 225
 Slovanské *monoxyly* ... 229
- 13. Konstantinopol ... 232**
 Nerozbořitelné hradby ... 236
 Hradby na předměstí *Blachernai* ... 238
 Citadely (*brachialia*) ... 240
 Mořské hradby města ... 244
 První pokusy o dobytí města ... 246
 Obránci města ... 248
 Nepravidelné oddíly a domobrana ... 251

- Pomoc pro obléhané město ... 253
 Konstantinopolské loďstvo ... 253
 Celkový počet obránců ... 255
 Vojenská taktika obránců ... 256
 Zásobování města potravinami a vodou ... 257
- 14. Počátek útoku ... 259**
 Poslední pokus o smír ... 261
 Avaři před hradbami ... 265
 První útok na město ... 270
Monoxyly útočí ... 272
- 15. Rozhodnutí padlo na moři ... 279**
 Osud perských vyslanců ... 282
 Kaganův poslední plán ... 286
 Závěrečný útok na město ... 289
 Patrikiova lest a nebeská zkáza flotily ... 297
- 16. Vítězové a poražení ... 303**
 Proč Avaři neuspěli? ... 304
 Poslední hodiny obléhání ... 308
 Šahrvaraz a legenda o zfalšovaném listě ... 310
- 17. Triumf Kristova kříže ... 319**
 Poslední ofenziva ... 320
 Do srdce Persie ... 322
 Vítězství u Ninive ... 324
 Na útěku ... 327
 Smrt krále – ať žije král! ... 330
- 18. Jeruzalémský král ... 334**
 Císař a generál ... 335
 Basileus ... 337
 Naplnění časů ... 340

19. **Neslavný konec** ... 344
 Třetí bere vše ... 345
 V předtuše blízkého konce ... 348
 Herakleiovi dědicové ... 350
 Epilog ... 354

DÍL II. LEGENDA

1. **Od historie k legendě** ... 359
 Konstantinopol a kult Bohorodičky ... 363
 Zničení flotily skythského faraona ... 368
 Nový Jeruzalém ... 374
 Předzvěst zániku a obnovy ... 381
2. **Akathistos** ... 388
 Svátek triumfu ... 389
 Liturgická tradice ... 392
 Chorál díkůvzdání ... 393
 Den *Akathistu* ... 399
 Den *Akathistu* ve svědectví slov ... 400
 Avarský útok v symbolech a barvách ... 403
3. **Nadpřirození ochránci Konstantinopole** ... 410
 Rituální vzývání nebeských sil ... 411
 Procesí za odvrácení nepřátel ... 412
 Obtisk božského originálu ... 416
 Symboly vojenského triumfu ... 424
 Magická a divotvorná funkce obrazů ... 427
4. **Město zasvěcené Bohorodičce** ... 432
 Spirituální zbrojnice Konstantinopole ... 433
 Bohorodička z kláštera *Hodegon* ... 438

Místo závěru ... 448

Východořímská říše, Avari a Slované ... 451

Konstantinopol a byzantská mentalita ... 454

Akathistos ... 456

Dodatek 1 ... 458

Prameny k avarskému útoku na Konstantinopol ... 458

Primární prameny ... 459

Pozdější byzantské kroniky ... 461

Avarský útok v tradici latinského Západu ... 464

Avarské obléhání v historické tradici Orientu ... 467

Dodatek 2 ... 470

Historiografie k avarskému útoku
na Konstantinopol ... 470

Poznámkový aparát (předmluva) ... 475

Poznámkový aparát ... 481

Prameny ... 652

Seznam literatury ... 665

Popisky k obrázkům ... 713

Seznam map a schémat ... 720

Jmenný rejstřík ... 722

Zeměpisný rejstřík ... 732

Věcný rejstřík ... 740